Verwijzingen werkboek

1-7 OKTOBER

SCHATTEN UIT GODS WOORD | JOHANNES 9, 10

'Jezus zorgt voor zijn schapen'

***nwtsty* media**
Schaapskooi

Een schaapskooi was een omheining die bedoeld was om de schapen te beschermen tegen dieven en roofdieren. Herders lieten hun kudde voor de veiligheid in een schaapskooi overnachten. Schaapskooien in Bijbelse tijden hadden verschillende afmetingen. Ze hadden geen dak en bestonden vaak uit muren van stenen met maar één opening (Nu 32:16; 1Sa 24:3; Ze 2:6). Johannes heeft het over de schaapskooi binnengaan 'door de deur', die werd bewaakt door een 'deurwachter' (Jo 10:1, 3). In een gemeenschappelijke schaapskooi konden meerdere kudden de nacht doorbrengen, en de deurwachter hield dan de wacht om de schapen te beschermen. 's Morgens opende de deurwachter de deur voor de herders. Elke herder verzamelde zijn kudde door de schapen te roepen, en zijn schapen herkenden de stem van hun herder en reageerden daarop (Jo 10:3-5). Jezus vermeldde dit gebruik om te illustreren hoe hij voor zijn discipelen zorgde (Jo 10:7-14).

***nwtsty* aantekening bij Jo 10:16**

bij elkaar brengen: Of 'leiden'. Het Griekse werkwoord *ago* dat hier wordt gebruikt kan 'bij elkaar brengen' of 'voeren', 'leiden' betekenen, afhankelijk van de context. Eén Grieks manuscript dat dateert van rond 200 n.Chr. gebruikt een verwant Grieks woord (*sunago*) dat vaak wordt vertaald met 'bijeenbrengen' of 'verzamelen'. Jezus is de Goede Herder van de schapen die bij **deze kooi** horen (in Lu 12:32 ook de 'kleine kudde' genoemd) en zijn **andere schapen.** Hij verzamelt, leidt, beschermt en voedt deze schapen. Ze worden **één kudde onder één herder.** Deze beeldspraak laat uitkomen dat er onder Jezus' volgelingen eenheid zou zijn.

Graven naar geestelijke juweeltjes

***nwtsty* aantekening bij Jo 9:38**

bewees hem eer: Of 'boog zich voor hem neer', 'bracht hem hulde'. Waar het Griekse werkwoord *proskuneo* wordt gebruikt voor de verering van een god of godheid, wordt het weergegeven met 'aanbidden' (Mt 4:10; Lu 4:8). Maar in deze context erkende de blindgeboren man die genezen was Jezus als Gods vertegenwoordiger. Hij bewees hem eer, niet als God of een godheid maar als de voorspelde 'Mensenzoon', de Messias die goddelijk gezag had (Jo 9:35). Toen hij zich voor Jezus neerboog, deed hij dat op dezelfde manier als personen in de Hebreeuwse Geschriften. Zij bogen zich neer als ze profeten, koningen of andere vertegenwoordigers van God ontmoetten (1Sa 25:23, 24; 2Sa 14:4-7; 1Kon 1:16; 2Kon 4:36, 37). Vaak werd Jezus eer bewezen uit dankbaarheid voor een openbaring van God of een bewijs van Gods gunst. (Zie aantekeningen bij Mt 2:2; 8:2; 14:33 en 15:25.)

***nwtsty* aantekening bij Jo 10:22**

het Inwijdingsfeest: De Hebreeuwse naam van dit feest is Chanoeka (*chanoekkah*), dat 'inwijding' betekent. Het duurde acht dagen en begon op de 25ste dag van de maand kislev, rond het wintersolstitium of de winterzonnewende (zie aantekening bij **winter** in dit vers en App. B15). Het werd gevierd ter herdenking van de herinwijding van de tempel in Jeruzalem in 165 v.Chr. De Syrische koning Antiochus IV Epiphanes had minachting getoond voor Jehovah, de God van de Joden, door Zijn tempel te ontheiligen. Hij had bijvoorbeeld een altaar gebouwd boven op het grote altaar waarop voorheen het dagelijks brandoffer was gebracht. Om de ontwijding van de tempel compleet te maken liet Antiochus op 25 kislev 168 v.Chr. een varken op het altaar offeren en de hele tempel met het vleesnat ervan besprenkelen. Hij verbrandde de tempelpoorten, brak de vertrekken van de priesters af en nam het gouden altaar, de tafel voor het

toonbrood en de gouden lampenstandaard mee. Vervolgens wijdde hij Jehovah's tempel aan de heidense god Zeus Olympios. Twee jaar later heroverde Judas de Makkabeeër de stad en de tempel. Na de reiniging van de tempel was er een herinwijding op 25 kislev 165 v.Chr., precies drie jaar nadat Antiochus op het altaar dat walgelijke offer aan Zeus had gebracht. Daarna werden de dagelijkse brandoffers voor Jehovah hervat. Er staat niet letterlijk in de geïnspireerde Schrift dat Jehovah Judas de Makkabeeër de overwinning gaf en hem opdracht gaf de tempel te herstellen. Maar Jehovah had mannen uit andere landen, zoals Cyrus van Perzië, gebruikt om bepaalde voornemens in verband met de aanbidding te realiseren (Jes 45:1). Het is dus redelijk om te concluderen dat Jehovah iemand van zijn opgedragen volk kan gebruiken om zijn wil uit te voeren. De Bijbel laat zien dat de profetieën over de Messias, zijn bediening en zijn offer alleen vervuld konden worden als de tempel er stond en functioneerde. Ook moesten de Levitische slachtoffers doorgaan totdat de Messias het grotere slachtoffer, zijn leven, voor de mensheid gaf (Da 9:27; Jo 2:17; Heb 9:11-14). Christus' volgelingen kregen niet de opdracht het Inwijdingsfeest te vieren (Kol 2:16, 17). Maar er wordt nergens gezegd dat Jezus of zijn discipelen de viering van dit feest veroordeelden.

8-14 OKTOBER

SCHATTEN UIT GODS WOORD | JOHANNES 11, 12

'Volg Jezus' medegevoel na'

***nwtsty* aantekeningen bij Jo 11:24, 25**

Ik weet dat hij zal opstaan: Martha dacht dat Jezus het had over de opstanding in de toekomst, op de laatste dag. (Zie aantekening bij Jo 6:39.) Haar geloof in die leerstelling was opmerkelijk. Sommige religieuze leiders van die tijd, de sadduceeën, zeiden dat er geen opstanding zou komen, ook al wordt dat in de geïnspireerde Schrift duidelijk geleerd (Da 12:13; Mr 12:18). En de farizeeën geloofden in de onsterfelijkheid van de ziel. Maar Martha wist dat Jezus de opstandingshoop onderwees en zelfs mensen uit de dood had opgewekt, hoewel geen van hen zo lang dood was geweest als Lazarus nu was.

Ik ben de opstanding en het leven: Jezus' eigen dood en opstanding openden voor de doden de weg om tot leven terug te keren. Nadat Jezus was opgewekt, gaf Jehovah hem de macht om mensen niet alleen uit de dood op te wekken maar ook eeuwig leven te geven. (Zie aantekening bij Jo 5:26.) In Opb 1:18 noemt Jezus zichzelf 'de levende', die 'de sleutels van de dood en van het Graf' heeft. Daarom is Jezus de hoop van de levenden en de doden. Hij heeft beloofd de graven te openen en de doden leven te geven — in de hemel als zijn mederegeerders of op zijn nieuwe aarde onder het bestuur van zijn hemelse regering (Jo 5:28, 29; 2Pe 3:13).

***nwtsty* aantekeningen bij Jo 11:33-35**

huilen: Het Griekse woord voor huilen duidt vaak op hoorbaar huilen. Hetzelfde werkwoord wordt voor Jezus gebruikt bij de gelegenheid dat hij de verwoesting van Jeruzalem voorspelde (Lu 19:41).

zuchtte (...) raakte hem diep: De combinatie van de twee woorden die hier in de oorspronkelijke taal staan, geeft weer hoe intens Jezus' emoties waren bij die gelegenheid. Het Griekse werkwoord dat is weergegeven met 'zuchtte' (*embrimaomai*), duidt over het algemeen op een sterk gevoel, en in deze context wijst het erop dat Jezus zo diep geroerd was dat hij zuchtte. Het Grieks voor 'raakte diep' (*tarasso*) duidt op opwinding. Volgens een geleerde betekent het in deze context 'innerlijke beroering veroorzaken', 'veel verdriet of pijn opwekken'. Hetzelfde werkwoord wordt in Jo 13:21 gebruikt in de beschrijving van Jezus' reactie als hij denkt aan het toekomstige verraad van Judas. (Zie aantekening bij Jo 11:35.)

in zichzelf: Lett.: 'in de geest'. Het Griekse *pneuma* wordt hier blijkbaar gebruikt voor de aandrijvende kracht die van iemands figuurlijke hart uitgaat en hem ertoe aanzet dingen op een bepaalde manier te zeggen en te doen. (Zie Woordenlijst 'Geest'.)

liet zijn tranen de vrije loop: Het woord dat hier wordt gebruikt (*dakruo*) is de werkwoordsvorm van het Griekse zelfstandig naamwoord voor tranen dat onder andere wordt gebruikt in Lu 7:38; Han 20:19, 31; Heb 5:7; Opb 7:17 en 21:4. De focus lijkt meer te liggen op de tranen die vloeien dan op hoorbaar huilen. In de Griekse Geschriften wordt dit werkwoord alleen hier gebruikt, en het verschilt van het woord dat in Jo 11:33 (zie aantekening) het huilen van Maria en de Joden beschrijft. Jezus wist dat hij Lazarus uit de dood zou opwekken, maar hij vond het verschrikkelijk om te zien hoe verdrietig zijn geliefde vrienden waren. Uit diepe liefde voor zijn vrienden en uit medegevoel liet hij zijn tranen de vrije loop. Dit verslag maakt duidelijk dat Jezus medegevoel heeft met personen die een dierbare verliezen als gevolg van de adamitische dood.

Graven naar geestelijke juweeltjes

nwtsty aantekening bij Jo 11:49

hogepriester: Toen Israël een onafhankelijke natie was, bleef een hogepriester zijn leven lang in functie (Nu 35:25). Maar tijdens de Romeinse bezetting van Israël hadden de bestuurders van Rome het gezag om een hogepriester te benoemen of af te zetten. (Zie Woordenlijst.) **Kajafas,** benoemd door de Romeinen, was een handig diplomaat die zijn ambt langer behield dan al zijn directe voorgangers. Hij werd rond 18 n.Chr. benoemd en zijn ambtsperiode duurde tot omstreeks 36 n.Chr. Toen Johannes zei dat Kajafas **dat jaar** (d.w.z. 33 n.Chr.) hogepriester was, bedoelde hij blijkbaar dat Kajafas' ambtsperiode het gedenkwaardige jaar omvatte waarin Jezus werd terechtgesteld. (Zie voor de mogelijke locatie van het huis van Kajafas App. B12.)

nwtsty aantekeningen bij Jo 12:42

de leiders: Het Griekse woord voor leiders verwijst hier kennelijk naar leden van de Joodse Hoge Raad, het Sanhedrin. Het wordt in Jo 3:1 gebruikt voor Nikodemus, een lid van die raad. (Zie aantekening bij Jo 3:1.)

uit de synagoge worden gebannen: Of 'geexcommuniceerd', 'uit de synagoge gezet'. Het Griekse bijvoeglijk naamwoord *aposunagogos* wordt alleen in Jo 9:22; 12:42 en 16:2 gebruikt. Iemand die uit de synagoge was gebannen, zou worden gemeden en veracht als een paria. Zo'n uitsluiting van omgang met andere Joden zou ernstige financiële consequenties voor de familie hebben. De synagogen, die voornamelijk voor onderwijs werden gebruikt, werden tot op zekere hoogte ook gebruikt als de zetel voor plaatselijke rechtbanken die de macht hadden om geseling en uitsluiting als straf op te leggen. (Zie aantekening bij Mt 10:17.)

15-21 OKTOBER

SCHATTEN UIT GODS WOORD | JOHANNES 13, 14

'Ik heb jullie het voorbeeld gegeven'

nwtsty aantekening bij Jo 13:5

de voeten van de discipelen te wassen: In het oude Israël waren sandalen het meest gebruikelijke schoeisel. Met die sandalen, weinig meer dan een zool vastgebonden aan de voet en enkel, was het onvermijdelijk dat de voeten van reizigers vies werden door de stoffige of modderige wegen en velden. Het was daarom de gewoonte dat iemand zijn sandalen uitdeed als hij een huis binnenging, en een goede gastheer zou ervoor zorgen dat de voeten van zijn gast gewassen werden. In de Bijbel wordt dat gebruik een aantal keren vermeld (Ge 18:4, 5; 24:32; 1Sa 25:41; Lu 7:37, 38, 44). Toen Jezus de voeten van zijn discipelen waste, greep hij deze gewoonte aan om hun een aanschouwelijke les te geven in nederigheid en het dienen van elkaar.

***nwtsty* aantekening bij Jo 13:12-14**

moeten jullie ook: Of ‘zijn jullie ook verplicht’. Het Griekse werkwoord dat hier staat, wordt vaak in een financiële betekenis gebruikt en heeft als grondbetekenis ‘iemand iets schuldig zijn’, ‘iemand iets moeten betalen’ (Mt 18:28, 30, 34; Lu 16:5, 7). Hier en in andere contexten wordt het in bredere zin gebruikt voor een verplichting hebben of verplicht zijn om iets te doen (1Jo 3:16; 4:11; 3Jo 8).

Graven naar geestelijke juweeltjes

***nwtsty* aantekening bij Jo 14:6**

Ik ben de weg en de waarheid en het leven: Jezus is **de weg** omdat het alleen via hem mogelijk is in gebed tot God te naderen. Hij is ook ‘de weg’ omdat mensen via hem met God verzoend kunnen worden (Jo 16:23; Ro 5:8). Jezus is **de waarheid** in de zin dat hij in harmonie met de waarheid sprak en leefde. Bovendien vervulde hij veel profetieën die laten zien dat hij een centrale rol heeft in de realisatie van Gods voornemen (Jo 1:14; Opb 19:10). Die profetieën ‘zijn ja geworden [vervuld] via hem’ (2Kor 1:20). Jezus is **het leven** omdat hij door middel van de losprijs ‘het echte leven’, dat wil zeggen ‘het eeuwige leven’, voor de mensheid mogelijk heeft gemaakt (1Ti 6:12, 19; Ef 1:7; 1Jo 1:7). Hij zal ook bewijzen ‘het leven’ te zijn voor miljoenen die uit de dood zullen opstaan met het vooruitzicht eeuwig in het paradijs te leven (Jo 5:28, 29).

***nwtsty* aantekening bij Jo 14:12**

nog grotere dingen: Jezus zegt niet dat de wonderen die zijn discipelen zouden doen groter zouden zijn dan zijn eigen wonderen. In plaats daarvan erkent hij nederig dat hun predikings- en onderwijzingswerk een grotere omvang zou hebben dan dat van hem. Zijn volgelingen zouden een groter gebied bewerken, meer mensen bereiken en langer prediken dan hij. Jezus’ woorden laten duidelijk zien dat hij verwachtte dat zijn volgelingen zijn werk zouden voortzetten.

22-28 OKTOBER

SCHATTEN UIT GODS WOORD | JOHANNES 15-17

‘Jullie zijn geen deel van de wereld’

***nwtsty* aantekening bij Jo 15:19**

wereld: In deze context duidt het Griekse woord *kosmos* op de mensenwereld uitgezonderd Gods aanbidders, de onrechtvaardige menselijke samenleving die van God vervreemd is. Van de evangelieschrijvers vermeldt alleen Johannes Jezus’ uitspraak dat zijn volgelingen **geen deel van de wereld** zijn of niet bij de wereld horen. Dezelfde gedachte wordt nog twee keer geuit in Jezus’ laatste gebed met zijn trouwe apostelen (Jo 17:14, 16).

***nwtsty* aantekening bij Jo 15:21**

vanwege mijn naam: In de Bijbel duidt ‘naam’ soms op de persoon die de naam draagt, zijn reputatie en alles waar hij voor staat. (Zie aantekening bij Mt 6:9.) In Jezus’ geval staat zijn naam ook voor de autoriteit en positie die hij van zijn Vader heeft gekregen (Mt 28:18; Fil 2:9, 10; Heb 1:3, 4). Jezus legt hier uit waarom mensen in de wereld zijn volgelingen dingen zouden **aandoen: omdat ze degene die hem heeft gestuurd niet kennen.** Als ze God zouden kennen, zouden ze begrijpen en erkennen waar Jezus’ naam voor staat (Han 4:12). Dat omvat Jezus’ positie als Gods aangestelde Regeerder, de Koning der koningen, aan wie alle mensen zich moeten onderwerpen om leven te krijgen (Jo 17:3; Opb 19:11-16; vergelijk Ps 2:7-12).

Graven naar geestelijke juweeltjes

***nwtsty* aantekeningen bij Jo 17:21-23**

één: Of ‘in eenheid’. Jezus bad of zijn ware volgelingen ‘één’ mochten zijn, in eenheid samenwerkend aan hetzelfde doel, net zoals hij en zijn Vader ‘één’ zijn door hun samenwerking en eenheid van denken (Jo 17:22). In 1Kor 3:6-9 beschrijft Paulus zo’n eenheid onder christenen die met elkaar en met God samenwerken. (Zie 1Kor 3:8 en aantekeningen bij Jo 10:30 en 17:11.)

volmaakt één worden gemaakt: Of 'volledig verenigd worden'. In dit vers brengt Jezus volmaakte eenheid in verband met de liefde van de Vader. Dat is in overeenstemming met Kol 3:14, waar staat: 'Liefde is een volmaakte band van eenheid.' Die volmaakte eenheid is relatief. Het betekent niet dat alle verschillen in persoonlijkheid, bekwaamheden, gewoonten en geweten verdwijnen. Het betekent dat Jezus' volgelingen verenigd zijn in hun daden, geloof en onderwijs (Ro 15:5, 6; 1Kor 1:10; Ef 4:3; Fil 1:27).

***nwtsty* aantekening bij Jo 17:24**

de grondlegging van de wereld: Of 'het begin van de wereld'. Het Griekse woord voor grondlegging is vertaald met 'voortbrengen' in Heb 11:11, waar het wordt gebruikt in combinatie met 'nageslacht'. De uitdrukking 'grondlegging van de wereld' duidt hier blijkbaar op de conceptie en geboorte van de kinderen die Adam en Eva kregen. Jezus brengt de grondlegging van de wereld in verband met Abel, kennelijk de eerste loskoopbare mens van wie de naam vanaf de grondlegging van de wereld opgeschreven was in de boekrol van het leven (Lu 11:50, 51; Opb 17:8). Deze woorden van Jezus in gebed tot zijn Vader bevestigen ook dat God lang geleden — voordat Adam en Eva nageslacht kregen — van zijn eniggeboren Zoon **hield.**

29 OKTOBER–4 NOVEMBER

SCHATTEN UIT GODS WOORD | JOHANNES 18, 19

'Jezus getuigde van de waarheid'

***nwtsty* aantekeningen bij Jo 18:37**

getuigen: De Griekse woorden voor 'getuigen' (*martureo*) en 'getuigenis', 'getuige' (*marturia* en *martus*) worden in de Griekse Geschriften in verschillende betekenissen gebruikt. De grondbetekenis is het getuigen van feiten die iemand persoonlijk of uit de eerste hand kent, maar ze kunnen ook de gedachte omvatten van 'verklaren', 'bevestigen' of 'gunstig spreken over'. Jezus getuigde van waarheden waarvan hij overtuigd was en verkondigde ze. Maar daarnaast bevestigde hij door zijn manier van leven de waarheid van het profetische woord en de beloften van zijn Vader (2Kor 1:20). Gods voornemen in verband met het Koninkrijk en de Messiaanse Regeerder ervan was in detail voorspeld. Jezus heeft door zijn hele leven op aarde, dat eindigde in zijn offerdood, alle profetieën over hem vervuld, inclusief de schaduwen of voorafbeeldingen in het wetsverbond (Kol 2:16, 17; Heb 10:1). Er kan dus gezegd worden dat Jezus in woord en daad 'getuigde van de waarheid'.

de waarheid: Jezus had het niet over waarheid in het algemeen maar over de waarheid in verband met Gods voornemens. Een belangrijk element van Gods voornemen is dat Jezus, de 'zoon van David', als Hogepriester en Regeerder van Gods Koninkrijk dient (Mt 1:1). Jezus legde uit dat het bekendmaken van de waarheid over dat Koninkrijk een belangrijke reden was voor zijn komst naar de mensenwereld, zijn leven op aarde en zijn bediening. De engelen verkondigden een vergelijkbare boodschap vóór en ten tijde van Jezus' geboorte in Bethlehem in Judea, de stad waar David geboren was (Lu 1:32, 33; 2:10-14).

***nwtsty* aantekening bij Jo 18:38a**

Wat is waarheid?: Pilatus doelde met zijn vraag blijkbaar op waarheid in het algemeen en niet specifiek op 'de waarheid' waar Jezus het net over had gehad (Jo 18:37). Als de vraag oprecht was geweest, had Jezus die ongetwijfeld beantwoord. Maar waarschijnlijk was het een retorisch bedoelde vraag die een sceptische of cynische houding verraadde, alsof Pilatus wilde zeggen: 'Waarheid? Wat is dat? Er is geen waarheid!' Pilatus wacht niet eens op een antwoord maar loopt weg naar buiten, naar de Joden.

Graven naar geestelijke juweeltjes

***nwtsty* aantekening bij Jo 19:30**

gaf de geest: Of 'blies de laatste adem uit', 'hield op met ademen'. Het woord geest (Grieks:

pneuma) kan hier worden opgevat als de 'adem' of 'levenskracht', wat wordt ondersteund door het gebruik van het Griekse werkwoord ***ekpneo*** (lett.: 'uitademen') in het parallelverslag in Mr 15:37 en Lu 23:46 (waar het wordt weergegeven met 'blies de laatste adem uit'). Sommigen denken dat het gebruik van het Griekse woord dat met 'geven' is vertaald erop duidt dat Jezus vrijwillig zijn doodsstrijd opgaf, aangezien alles was **volbracht.** Bereidwillig 'heeft hij zijn leven uitgestort in de dood' (Jes 53:12; Jo 10:11).

***nwtsty* aantekening bij Jo 19:31**

het was een grote sabbat: De dag na het pascha, 15 nisan, was altijd een sabbat, ongeacht welke dag van de week het was (Le 23:5-7). Als deze speciale sabbat samenviel met de gewone sabbat (de zevende dag van de Joodse week, van zonsondergang op vrijdag tot zonsondergang op zaterdag), was het 'een grote' sabbat. Zo'n sabbat volgde op de dag van Jezus' dood, die op een vrijdag viel. In de periode van 31-33 n.Chr. viel 14 nisan alleen in het jaar 33 op een vrijdag. Dat ondersteunt de conclusie dat Jezus op 14 nisan 33 gestorven moet zijn.